

زیارت حضرت رضا علیه السلام از دیدگاه اهل سنت

نوشتار حاضر در سه فصل و سخن پایانی سامان یافته است؛ در فصل اول با عنوان فضیلت زیارت قبر امام رضا (ع) از زبان معصومان در منابع اهل سنت اشاره شده است که بالغ بر 11 روایت است.

نوشتار حاضر در سه فصل و سخن پایانی سامان یافته است؛ در فصل اول با عنوان فضیلت زیارت قبر امام رضا (ع) از زبان معصومان در منابع اهل سنت اشاره شده است که بالغ بر 11 روایت است.

فصل دوم با نام زیارت اهل سنت به بیان مواضع عملی اهل سنت از قرن چهارم تا حال حاضر اشاره شده است در این فصل تبرک جستن "توسلات" شفاگرفتن و به زیارت رفتن قبر امام رضا (ع) توسط بزرگان و مردم اهل سنت بیان شده است.

فصل سوم با عنوان آستان حضرت به بیان گزارشهای تاریخی درباره قدمت گنبد و بارگاه قبر مطهر امام رضا (ع) اشاره شده است.

در این فصل ثابت شده است تاریخچه گنبد و بارگاه امام رضا (ع) از قرن سوم چهارم هجری بوده است.

در سخن پایانی نیز با جمع بندی از سه فصل یاد شده "به رد تفکرات وهابیت مبنی بر حرمت زیارت" حرمت توسل به اموات، حرمت تبرک و گریستن برای مردگان پرداخته شده است.

گفتنی است تمامی مطالب این مقاله با استفاده از منابع معتبر اهل سنت و بدون واسطه انجام گرفته است.

سخن آغازین

امام رضا (ع) هشتمین امام شیعیان است که آستان مقدس آن حضرت از سده سوم هجری قمری تاکنون مورد توجه خاص و عام امت اسلامی به ویژه اهل سنت قرار گرفته و تمامی مسلمین از نقاط دور و نزدیک به زیارت آن حضرت می شتابند و با زیارت مرقد مطهر آن حضرت، شفای مریضان و رفع گرفتاریها را طلب می کنند و با این کار، بر سنت بودن زیارت تاکید کرده و خط بطلانی بر توهمات بی اساس برخی سلفیان و وهابیت کشیده اند.

با ظهور تفکرات و فتاوای ابن تیمیه و گسترش آن توسط محمد بن عبدالوهاب، اتحاد مسلمین به مخاطره افتاد و این گروه با تکفیر و مهدور الدم دانستن قاطبه مسلمین، سعی در ایجاد شکاف و رخنه بین مسلمین داشتند. آنان مسلمانانی که به زیارت قبول انبیاء و صالحین می روند را قبریون و حجریون می نامند و آنان را تکفیر می کنند! در حالی که زیارت "توسل" استغاثه و طلب رفع حوائج و تبرک به قبور انبیاء و صالحین، از باورهای راستین و سنت های دیرین امت اسلامی است که ریشه در آیات قرآنی و روایات صحیح نبوی دارد، قول و منش صحابه و تابعین و سیره دیگر مسلمانان گواهی بر این واقعیت است.

پژوهش حاضر مجموعه ای کوتاه اما گویا از گزارش های تاریخی درباره علمای اهل سنت و پیروان آنها و توسلات و طلب رفع حوائج از امام رضا (ع) بر اساس منابع معتبر اهل سنت است که در سه فصل «فضیلت زیارت»، «زیارت اهل سنت» و «آستان امام رضا (ع)» سامان یافته است.

فضیلت زیارت

زیارت مرقد شریف امام رضا (ع) و انعکاس آن در روایات پیامبر گرامی (ص) و اهل بیت (ع) و ذکر آن در کتب اهل سنت، حاکی از اهمیت و جایگاه ویژه آن امام بوده و سنت بودن زیارت مرقد پاک وی را به وضوح نمودار ساخته است.

در این فصل یازده روایت در فضیلت زیارت قبر امام رضا (ع) از زبان پیامبر اعظم (ص) امام کاظم (ع) امام رضا (ع) امام جواد (ع) و امام هادی (ع) در منابع معتبر اهل سنت وارد شده است که به آن اشاره می شود:

1- در نگاه پیامبر اعظم (ص)

الف) حاکم نیشابوری شافعی به سند خود از امام رضا (ع) چنین روایت کرده است:

عن علي الرضا (ع) عن آبائه عن النبي (ع) انه قال: «ستدفن بضعة مني بخراسان، ما زارها مكروب الا نفس الله كربته ولا مذهب الا غفر الله ذنوبه».

از امام رضا (ع) روایت شده که پیامبر (ص) فرمود: پاره ای از تن من در خراسان مدفون خواهد گشت. هر گرفتاری وی را زیارت کند خداوند گرفتاری اش را برطرف می کند و هر گنجهکاری او را زیارت کند خدای متعال گناهانش را می آمرزد»

ب) حاکم نیشابوری از امام صادق (ع) نیز به نقل از پیامبر (ص) می گوید:

«ستدفن بضعة مني بخراسان لا يزوردها مومن الا اوجب الله له الجنة و حرم جسده علي النار: پاره ای از تن من در خراسان مدفون خواهد گشت. مومنی به زیارت او برود خداوند بهشت را بر او واجب خواهد ساخت و بدن او را بر آتش جهنم حرام خواهد گرداند»

ج) از عایشه روایت شده که رسول خدا (ص) فرمود:

«من زار ولدي بطوس فانما حج مره قالت مره؟! فقال: مرتين. قالت: ثلاث مرث! فقال: فسكتت عائشه. فقال: و لو لم تسكتي لبلغت الي سبعين».

کسی که فرزندم را در طوس زیارت کند گویی يك حج به جا آورده است. عایشه پرسید: دو حج؟ رسول خدا (ص) فرمود: سه

حج . عایشه ساکت شد . پیامبر (ص) فرمود : اگر سکوت نمی کردی تا هفتاد حج بر می شمردم . «
با عنایت به نکته ای که در این روایت وجود دارد شاید بتوان گفت : شخصیت امام رضا (ع) و منطقه طوس به قدری برای
عایشه مشخص بوده که از پیامبر (ص) « ولدی » و یا « طوس » را نپرسیده ، بلکه تنها از ثواب و پاداش زیارت شگفت زده شده
است .

2- در نگاه امام کاظم (ع)

حاکم نیشابوری به نقل از موسی بن جعفر (ع) می گوید :

« من زار قبر ولدی علی کان له عند الله سبعین حجه ... من زاره اوبات عنده ليله کان کمن زار اهل السماوات (و) اذا کان یوم
القیامه وجد معنا زوار ائمتنا اهل البیت و اعلاهم درجه و اقربهم حیوه زوار ولدی علی :
هرکس آرامگاه فرزندان را زیارت کند ثواب هفتاد حج را نزد خدا خواهد داشت ... هرکس او را زیارت کند یا شب در بارگاهش
بماند گویی همه آسمانیان را زیارت کرده است و چون روز قیامت شود ، زائران را با امامان ما اهل بیت خواهد یافت و زائران
فرزندم علی درجه شان بالاتر است . »

3- در نگاه امام رضا (ع)

الف (جوینی شافعی با سلسله سند خود از فضال روایت کرده که گفت

« سمعت علی بن موسی الرضا (ع) و جائه رجل فقال له : یابن رسول الله ! رایت رسول الله فی المنام کان یقول لی : کیف انتم
اذا دفن فی ارضکم بضعتی و استحفظتم و دیعتی و غیب فی ثراکم لحمی / فقال له الرضا (ع) انا المدفون فی ارضکم و انا
بضعه نبیکم و انا الودیعہ واللحم ، من زارنی و هو یعرف ما اوجب الله من حقی و طاعنی ، انا و آبائی شفاعؤه یوم القیامه و من
کنا شفاعؤه نجا ، ولو علیه مثل وزر الثقلین الجن والانس از علی بن موسی الرضا (ع) شنیدم شخصی نزد وی آمد و به امام
عرض کرد : ای فرزند رسول خدا ! پیامبر (ص) را در خواب دیدم که به من می فرمود : چگونه خواهید بود زمانی که پاره تن من
در سرزمین شما مدفون و امانتم را محافظت کنید و گوشت بدنم در سرزمین شما پنهان شود ؟ امام رضا (ع) در پاسخ فرمود :
من آن شخصی هستم که در سرزمین شما دفن خواهد شد ، من پاره تن رسول خدا هستم . امانتی که هر شخصی اگر با
معرفت به حقم و اطاعت از من زیارت کند من و پدرانم شفیعان او در روز قیامت خواهیم بود و کسی که ما شفیعان او باشیم
نجات خواهد یافت ، هرچند گناهان وی به اندازه گناهان جن و انس باشد .

ب) حاکم نیشابوری شافعی به سند خود می گوید : امام رضا (ع) فرمود : « من زارنی علی بع داری ایتیه یوم القیامه فی ثلاثه
موطن حتی اخلصه من احوالها : اذا تطایرت الکتب و شمالا و عند الصراط و عند المیزان : کسی که به زیارت من بیاید من نیز
روز قیامت در سه جایگاه به فریاد او خواهم رسید : زمانی که نامه های اعمال را به دست راست و چپ می دهند و هنگام عبور
از پل صراط و هنگامی که اعمال را در کفه ترازو قرار می دهند . »

زیارت حضرت رضا علیه السلام از دیدگاه اهل سنت

چکیده

نوشتار حاضر در سه فصل و سخن پایانی سامان یافته است ؛ در فصل اول با عنوان فضیلت زیارت قبر امام رضا (ع) از زبان
معصومان در منابع اهل سنت اشاره شده است که بالغ بر 11 روایت است .

فصل دوم با نام زیارت اهل سنت به بیان مواضع عملی اهل سنت از قرن چهارم تا حال حاضر اشاره شده است در این فصل
تبرک جستن "توسلات" شفاگرفتن و به زیارت رفتن قبر امام رضا (ع) توسط بزرگان و مردم اهل سنت بیان شده است .

فصل سوم با عنوان آستان حضرت به بیان گزارشهای تاریخی درباره قدمت گنبد و بارگاه قبر مطهر امام رضا (ع) اشاره شده است
در این فصل ثابت شده است تاریخچه گنبد و بارگاه امام رضا (ع) از قرن سوم چهارم هجری بوده است .

در سخن پایانی نیز با جمع بندی از سه فصل یاد شده " به رد تفکرات وهابیت مبنی بر حرمت زیارت " حرمت توسل به اموات ،
حرمت تبرک و گریستن برای مردگان پرداخته شده است .

گفتنی است تمامی مطالب این مقاله با استفاده از منابع معتبر اهل سنت و بدون واسطه انجام گرفته است .

سخن آغازین

امام رضا (ع) هشتمین امام شیعیان است که آستان مقدس آن حضرت از سده سوم هجری قمری تاکنون مورد توجه خاص و
عام امت اسلامی به ویژه اهل سنت قرار گرفته و تمامی مسلمین از نقاط دور و نزدیک به زیارت آن حضرت می شتابند و با
زیارت مرقد مطهر آن حضرت ، شفای مریضان و رفع گرفتاریها را طلب می کنند و با این کار ، بر سنت بودن زیارت تاکید کرده و
خط بطلانی بر توهمات بی اساس برخی سلفیان و وهابیت کشیده اند .

با ظهور تفکرات و فتاوای ابن تیمیه و گسترش آن توسط محمد بن عبدالوهاب ، اتحاد مسلمین به مخاطره افتاد و این گروه با
تکفیر و مهدور الدم دانستن قاطبه مسلمین ، سعی در ایجاد شکاف و رخنه بین مسلمین داشتند . آنان مسلمانانی که به زیارت
قبول انبیاء و صالحین می روند را قبریون و حجریون می نامند و آنان را تکفیر می کنند ! در حالی که زیارت " توسل " استغاثه و
طلب رفع حوائج و تبرک به قبور انبیاء و صالحین ، از باورهای راستین و سنت های دیرین امت اسلامی است که ریشه در آیات
قرآنی و روایات صحیح نبوی دارد ، قول و منش صحابه و تابعین و سیره دیگر مسلمانان گواهی بر این واقعیت است .

پژوهش حاضر مجموعه ای کوتاه اما گویا از گزارش های تاریخی درباره علمای اهل سنت و پیروان آنها و توسلات و طلب رفع
حوایج از امام رضا (ع) بر اساس منابع معتبر اهل سنت است که در سه فصل « فضیلت زیارت » ، « زیارت اهل سنت » و «
آستان امام رضا (ع) » سامان یافته است.

زیارت مرقد شریف امام رضا (ع) و انعکاس آن در روایات پیامبر گرامی (ص) و اهل بیت (ع) و ذکر آن در کتب اهل سنت ، حاکی از اهمیت و جایگاه ویژه آن امام بوده و سنت بودن زیارت مرقد پاک وی را به وضوح نمودار ساخته است .
در این فصل یازده روایت در فضیلت زیارت قبر امام رضا (ع) از زبان پیامبر اعظم (ص) امام کاظم (ع) امام رضا (ع) امام جواد (ع) و امام هادی (ع) در منابع معتبر اهل سنت وارد شده است که به آن اشاره می شود :

1- در نگاه پیامبر اعظم (ص)

الف (حاکم نیشابوری شافعی به سند خود از امام رضا (ع) چنین روایت کرده است :

عن علي الرضا (ع) عن آبائه عن النبي (ع) انه قال : « ستدفن بضعة مني بخراسان ، ما زارها مكروب الا نفس الله كربته و لا مذهب الا غفر الله ذنوبه .

از امام رضا (ع) روایت شده که پیامبر (ص) فرمود : پاره ای از تن من در خراسان مدفون خواهد گشت . هر گرفتاری وی را زیارت کند خداوند گرفتاری اش را برطرف می کند و هر گنجهکاری او را زیارت کند خدای متعال گناهانش را می آمرزد »

ب) حاکم نیشابوری از امام صادق (ع) نیز به نقل از پیامبر (ص) می گوید :

« ستدفن بضعة مني بخراسان لا يزوردها مومن الا اوجب الله له الجنة و حرم جسده علي النار : پاره ای از تن من در خراسان مدفون خواهد گشت . مومنی به زیارت او برود خداوند بهشت را بر او واجب خواهد ساخت و بدن او را بر آتش جهنم حرام خواهد گرداند »

ج (از عایشه روایت شده که رسول خدا (ص) فرمود :

« من زار ولدي بطوس فانما حج مره قالت مره !؟ فقال : مرتين . قالت : مرتين !؟ فقال: ثلاث مرات . فسكتت عائشه . فقال : و لو لم تسكتي لبلغت الي سبعين .

کسی که فرزندم را در طوس زیارت کند گویی يك حج به جا آورده است . عایشه پرسید : يك حج ؟! پیامبر (ص) فرمود : و حج . عایشه پرسید : دو حج ؟ رسول خدا (ص) فرمود : سه حج . عایشه ساکت شد . پیامبر (ص) فرمود : اگر سکوت نمی کردی تا هفتاد حج بر می شمردم . »

با عنایت به نکته ای که در این روایت وجود دارد شاید بتوان گفت : شخصیت امام رضا (ع) و منطقه طوس به قدری برای عایشه مشخص بوده که از پیامبر (ص) « ولدی » و یا « طوس » را نپرسیده ، بلکه تنها از ثواب و پاداش زیارت شگفت زده شده است .

2- در نگاه امام کاظم (ع)

حاکم نیشابوری به نقل از موسی بن جعفر (ع) می گوید :

« من زار قبر ولدي علي كان له عند الله سبعين حجه ... من زاره اوبات عنده ليلة كان كمن زار اهل السماوات (و) اذا كان يوم القيامة وجد معنا زوار ائمتنا اهل البيت و اعلاهم درجه و اقربهم حيوة زوار ولدي علي :

هرکس آرامگاه فرزندم را زیارت کند ثواب هفتاد حج را نزد خدا خواهد داشت ... هرکس او را زیارت کند یا شب در بارگاهش بماند گویی همه آسمانیان را زیارت کرده است و چون روز قیامت شود ، زائران را با امامان ما اهل بیت خواهد یافت و زائران فرزندم علي درجه شان بالاتر است . »

3- در نگاه امام رضا (ع)

الف (جوبینی شافعی با سلسله سند خود از فضال روایت کرده که گفت

« سمعت علي بن موسي الرضا (ع) و جائه رجل فقال له : يابن رسول الله ! رايت رسول الله في المنام كان يقول لي : كيف انتم اذا دفن في ارضكم بضعتي و استحفظتم و ديعتي و غيب في ثراكم لحمي / فقال له الرضا (ع) انا المدفون في ارضكم و انا بضعة نبیکم و انا الوديعه واللحم ، من زارني و هو يعرف ما اوجب الله من حقي و طاعتي ، انا و آبائي شفعاؤه يوم القيامة و من كنا شفعاؤه نجا ، ولو عليه مثل وزر الثقلين الجن والانس از علي بن موسي الرضا (ع) شنیدم شخصی نزد وی آمد و به امام عرض کرد : ای فرزند رسول خدا ! پیامبر (ص) را در خواب دیدم که به من می فرمود : چگونه خواهید بود زمانی که پاره تن من در سرزمین شما مدفون و امانتم را محافظت کنید و گوشت بدنم در سرزمین شما پنهان شود ؟ امام رضا (ع) در پاسخ فرمود : من آن شخصی هستم که در سرزمین شما دفن خواهد شد ، من پاره تن رسول خدا هستم . امانتی که هر شخصی اگر با معرفت به حقم و اطاعت از من زیارت کند من و پدرام شفیعان او در روز قیامت خواهیم بود و کسی که ما شفیعان او باشیم نجات خواهد یافت ، هرچند گناهان وی به اندازه گناهان جن و انس باشد .

ب) حاکم نیشابوری شافعی به سند خود می گوید : امام رضا (ع) فرمود : « من زارني علي بع داري اتيته يوم القيامة في ثلاثه مواطن حتي اخلصه من احوالها : اذا تطايرت الكتب و شمالا و عند الصراط و عند الميزان : کسی که به زیارت من بیاید من نیز روز قیامت در سه جایگاه به فریاد او خواهم رسید : زمانی که نامه های اعمال را به دست راست و چپ می دهند و هنگام عبور از پل صراط و هنگامی که اعمال را در کفه ترازو قرار می دهند . »

4- در نگاه امام جواد (ع)

حاکم نیشابوری شافعی به سند خود از امام جواد (ع) روایت کرده که می فرمود : « من زار قبر ابي غفر الله له ما تقدم من ذنبه و ما تاخر و اذا كان يوم القيامة ينصب له منبرا بحداء منبر رسول الله حتي يفرغ الله من حساب عباده هرکس قبر پدرم را زیارت کند خداوند گناهان گذشته و آینده اش را می آمرزد و چون روز قیامت شود برای او جایگاهی در مقابل جایگاه رسول خدا قرار

می دهند تا وقتی که خداوند به حساب همه بندگان رسیدگی کند . »

5- در نگاه امام هادی (ع)

نیز حاکم به سند خود از صقر بن دلف از امام هادی (ع) روایت نموده که فرمود : « من کانت له الی الله حاجه فل یزر قبر جدی الرضا بطوس و هو علی غسل ولیصل عند راسه رکعتین و یسال الله تعالی حاجته فی قنوته ، فانه یتستجاب له ما لم یساله فی مائمه او قطیعه رحم . و ان موضع قبره لبقعه من بقاع الجنه ، لا یزروها مومن الا اعتقه الله من النار وادخله دارالقرار : هر کس حاجتی دارد با غسل به زیارت قبر جدم امام رضا (ع) برود و بالای سر حضرت دو رکعت نماز بخواند و حاجتش را در قنوت نماز از خدا بخواهد که حاجت او برآورده خواهد شد البته به شرطی که حاجت او گناه یا قطع رحم نباشد . مکانی که امام رضا (ع) در آن دفن شده قطعه ای از بهشت است ، هر مومنی آن حضرت را زیارت کند خداوند او را از آتش جهنم نجات می دهد و داخل بهشت می گرداند .

زیارت اهل سنت

امام رضا (ع) در دوران حیات پر برکت خویش فضائل و کرامات بسیاری داشته که یکی از نقاط رواج آن ورود تاریخی آن حضرت به نیشابور و تبرک جستن علمای اهل سنت آن منطقه به خاک پای مرکب امام عزیز است . این کرامات و برکات به دوران حیات آن حضرت محدود نمی شود و پس از شهادت وی نیز به تصریح علمای اهل سنت ، قبر شریفش از همان قرن سوم چهارم هجری تاکنون محل زیارت و توسل علمای اهل سنت و سایر مردم و شفا گرفتن از آن بقعه شریفه بوده و هست . این گزارشها حاکی از این مساله است که زیارت قبور اهل بیت (ع) یک سنت موکد نبوی است و خط بطلانی بر توهمات بی اساس وهابیت است .

1- قرن چهارم

1- ابوبکر بن خزیمه شافعی (311 ق.) و ابوعلی ثقفی شافعی (328 ق)

حاکم نیشابوری شافعی می گوید : « حاکم گوید از محمد بن مومل شنیدم می گفت که روزی با پیشوای اهل حدیث ابوبکر بن خزیمه و ابوعلی ثقفی و دیگر مشایخ خود به زیارت مرقد علی بن موسی الرضا (ع) به طوس رفتیم آنها بسیار به زیارت قبر علی بن موسی الرضا (ع) می رفتند . محمد بن مومل گوید : احترام و بزرگداشت و تواضع و گریه و زاری ابن خزیمه در کنار مرقد مطهر علی بن موسی (ع) همگی ما را شگفت زده کرد »

نکته جالب ادامه سخن راوی است که متأسفانه برخی گزارش نکرده اند . راوی می گوید : این همه تواضع و احترامات ویژه ابن خزیمه به قبر امام رضا (ع) در حضور بزرگان خاندان سلطان و خاندان شاذان و خاندان شنقشین و گروهی از علویان نیشابور و هرات و طوس و سرخس انجام گرفت و همه آنها شمایل و حرکات ابن خزیمه را به هنگام زیارت قبر امام رضا (ع) مشاهده و ثبت و ضبط کردند و از برخورد وی با امام و قبر شریف آن حضرت بسیار خوشحال شدند و به خاطر چنین برخوردی که از امام العلماء سرزده بود از خوشحالی صدقه دادند و همگی اظهار داشتند : اگر این کار (زیارت قبور و گریه و زاری کنار قبور و تواضع و احترام به صاحب قبر) سنت نبود و فضیلت نداشت ، هیچ گاه ابن خزیمه چنین نمی کرد »

2- ابن حبان بستی شافعی (354 ق)

3- وی می گوید « علی بن موسی الرضا (ع) از بزرگان اهل بیت و از عقلا و نخبگان بنی هاشم به شمار می رود . اگر از وی روایتی نقل شود واجب است حدیثش معتبر شناخته شود ... من بارها مرقد وی را زیارت کرده ام . زمانی که در طوس بودم هر مشکلی برایم رخ می داد قبر حضرت علی بن موسی الرضا (ع) را که درود خدا بر جدش و او باد ' زیارت و برای برطرف شدن مشکل دعا می کردم و دعایم مستجاب و مشکل حل می شد . این کار را بارها تجربه کردم و پاسخ گرفتم . خداوند ما را بر دوستی و محبت رسول خدا (ص) و اهل بیتش بمیراند »

3- محمد بن علی بن سهل شافعی (405 ق)

وی گوید : « از ابوالحسن محمد بن علی بن سهل فقیه شنیدم : هیچ امر مهم دینی و دنیایی برای من روی نداد که به بارگاه امام رضا (ع) برای آن حاجت رفتم و نزد قبرش خدا را خواندم جز آن که آن حاجت روا شد و خداوند مرا از آن غم رهانید ... و این عادت من شده که به آن در تمام اموری که بدان ها دچار می شوم بروم چرا که آن نزد من آزموده شده است »

2- قرن پنجم

4- حاکم نیشابوری شافعی (405 ق)

خداوند مرا از کرامات تربتش بهترین کرامت را شناساند ، از جمله آنکه من دچار بیماری خشکی مفاصل بودم و جز با مشقت نمی توانستم حرکت کنم . بنابراین بیرون آمدم و زیارتش کردم و با دو کفش کرباسی به نوقان بازگشتم صبح که در نوقان بودم تمام آن درد رفت و تندرست به نیشابور بازگشتم .

حاکم نیشابوری شافعی افزون بر سخنان مذکور ، شاهد اعترافات بزرگان اهل سنت درباره شفا یافتن از بقعه مبارکه امام رضا (ع) بوده است و آنها را گزارش نموده که اشاره می شود :

5- زائری مصری به نام حمزه

از نیشابور خارج شدم و قبر آن حضرت را زیارت کردم و در سمت بالای سر آن حضرت مشغول خواندن نماز شدم و او را شفیع قرار دادم و از خدا خواستم به احترام و منزلت و مقام آن امام مشکل زبانم را برطرف سازد ، در سجده نماز خوابم برد در خواب دیدم ناگهان ماه شکافته شد و مردی از آن خارج شد و به نزدیک من آمد . صدا زد : ابونضر ! بگو : « لا اله الا الله » من با دست اشاره کردم که قادر بر سخن گفتن نیستم و زبانم بند آمده است ، آن مرد بر سرم فریاد زد و فرمود : مگر به قدرت خدا

ایمان نداری؟ بگو «لا اله الا الله» من که تا آن هنگام لال بودم یکباره زبانم باز شد و گفتم «لا اله الا الله». من نیز به شکرانه این نعمت الهی از مشهد پیاده بازگشتم و در طول مسیر همواره ذکر «لا اله الا الله» را بر زبان داشتم و بعد از آن زبانم بند نیامد»

2- زید فارسی

حاکم به سند خود از زید فارسی روایت کرده و می گوید: «من در مرو دو سال دچار نقرس بودم که نمی توانستم بایستم و نه ایستاده نماز بخوانم. پس در خواب به من نمایانند که آیا به قبر امام رضا (ع) نمی روی و پاهایت را به ضریحش نمی مالی و بر سر قبر او از خدا نمی خواهی که بیماری ات از بین برود؟ گفت: پس چارپایی کرایه کردم و به طوس آمدم و پاهایم را به قبر مالیدم و از خداوند خواستم پس آن نقرس و درد از بین رفت و من و سال در این جا هستم تا به حال دچار نقرس نشدم»

3- حمویه علی

حاکم به سند خود از حمویه بن آورده است: «من با حمویه در بلخ بودم پس روزی که ما در بازار بلخ بودیم حمویه مردی را دید دستور داد او را بگیرند و گفت: او را به منزل ببرید بعد به هنگام برگشتن به منزل دستور داد الاغی خوب و قبارق و سفره غذا و پنیر و دویست درهم آوردند. پس چون حاضر شد گفت: آن مرد را بیاورید او را آورده چون در مقابلش ایستاد گفت: تو یک سیلی به من زدی و امروز من آن را تلافی می کنم. یاد می آورم روزی را که با هم قبر رضا (ع) را زیارت کردیم تو از خدا خواستی و گفתי: خدایا! خدایا! الاغی و دویست درهم و سفره ای با پنیر و نان به من مرحمت فرما و من گفتم: خدایا! حکومت خراسان را به من بده. پس تو به من سیلی زدی و گفתי: آن چه را نمی شود نپرس. الان خدا مرا به خواسته ام رساند و تو را به خواسته ات. سیلی حق من است بر تو.»

4- ابوحسین بن ابی بکر شافعی

حاکم به نقل از ابوحسین بن ابی بکر شافعی گوید: «از ابوالحسین بن ابوبکر فقیه شنیدم که می گفت: خداوند هر دعایی که در مرقد امام رضا (ع) کردم اجابت کرد حتی از خدا خواستم فرزندی به من عنایت کند که بعد از ناامیدی فرزندی روزی کرد»

3- قرن هشتم

زیارت حضرت رضا علیه السلام از دیدگاه اهل سنت

چکیده

نوشتار حاضر در سه فصل و سخن پایانی سامان یافته است؛ در فصل اول با عنوان فضیلت زیارت قبر امام رضا (ع) از زبان معصومان در منابع اهل سنت اشاره شده است که بالغ بر 11 روایت است.

فصل دوم با نام زیارت اهل سنت به بیان مواضع عملی اهل سنت از قرن چهارم تا حال حاضر اشاره شده است در این فصل تبرک جستن "توسلات" شفاگرفتن و به زیارت رفتن قبر امام رضا (ع) توسط بزرگان و مردم اهل سنت بیان شده است.

فصل سوم با عنوان آستان حضرت به بیان گزارشهای تاریخی درباره قدمت گنبد و بارگاه قبر مطهر امام رضا (ع) اشاره شده است. در این فصل ثابت شده است تاریخچه گنبد و بارگاه امام رضا (ع) از قرن سوم چهارم هجری بوده است.

در سخن پایانی نیز با جمع بندی از سه فصل یاد شده "به رد تفکرات وهابیت مبنی بر حرمت زیارت" حرمت توسل به اموات، حرمت تبرک و گریستن برای مردگان پرداخته شده است.

گفتنی است تمامی مطالب این مقاله با استفاده از منابع معتبر اهل سنت و بدون واسطه انجام گرفته است.

سخن آغازین

امام رضا (ع) هشتمین امام شیعیان است که آستان مقدس آن حضرت از سده سوم هجری قمری تاکنون مورد توجه خاص و عام امت اسلامی به ویژه اهل سنت قرار گرفته و تمامی مسلمین از نقاط دور و نزدیک به زیارت آن حضرت می شتابند و با زیارت مرقد مطهر آن حضرت، شفای مریضان و رفع گرفتاریها را طلب می کنند و با این کار، بر سنت بودن زیارت تاکید کرده و خط بطلانی بر توهمات بی اساس برخی سلفیان و وهابیت کشیده اند.

با ظهور تفکرات و فتاوای ابن تیمیه و گسترش آن توسط محمد بن عبدالوهاب، اتحاد مسلمین به مخاطره افتاد و این گروه با تکفیر و مهدور الدم دانستن قاطبه مسلمین، سعی در ایجاد شکاف و رخنه بین مسلمین داشتند. آنان مسلمانانی که به زیارت قبول انبیاء و صالحین می روند را قبریون و حجریون می نامند و آنان را تکفیر می کنند! در حالی که زیارت "توسل" استغاثه و طلب رفع حوائج و تبرک به قبور انبیاء و صالحین، از باورهای راستین و سنت های دیرین امت اسلامی است که ریشه در آیات قرآنی و روایات صحیح نبوی دارد، قول و منش صحابه و تابعین و سیره دیگر مسلمانان گواهی بر این واقعیت است.

پژوهش حاضر مجموعه ای کوتاه اما گویا از گزارش های تاریخی درباره علمای اهل سنت و پیروان آنها و توسلات و طلب رفع حوائج از امام رضا (ع) بر اساس منابع معتبر اهل سنت است که در سه فصل «فضیلت زیارت»، «زیارت اهل سنت» و «آستان امام رضا (ع)» سامان یافته است.

فضیلت زیارت

زیارت مرقد شریف امام رضا (ع) و انعکاس آن در روایات پیامبر گرامی (ص) و اهل بیت (ع) و ذکر آن در کتب اهل سنت، حاکی از اهمیت و جایگاه ویژه آن امام بوده و سنت بودن زیارت مرقد پاک وی را به وضوح نمودار ساخته است.

در این فصل یازده روایت در فضیلت زیارت قبر امام رضا (ع) از زبان پیامبر اعظم (ص) امام کاظم (ع) امام رضا (ع) امام جواد (ع) و امام هادی (ع) در منابع معتبر اهل سنت وارد شده است که به آن اشاره می شود:

1- در نگاه پیامبر اعظم (ص)

الف (حاکم نیشابوري شافعي به سند خود از امام رضا (ع) چنین روایت کرده است :
عن علي الرضا (ع) عن آبائه عن النبي (ع) انه قال : « ستدفن بضعة مني بخراسان ، ما زارها مكروب الا نفس الله كربته و لا مذنب الا غفر الله ذنوبه .

از امام رضا (ع) روایت شده که پیامبر (ص) فرمود : پاره ای از تن من در خراسان مدفون خواهد گشت . هر گرفتاری وی را زیارت کند خداوند گرفتاری اش را برطرف می کند و هر گنهکاری او را زیارت کند خدای متعال گناهانش را می آمرزد »
ب) حاکم نیشابوري از امام صادق (ع) نیز به نقل از پیامبر (ص) می گوید :

« ستدفن بضعة مني بخراسان لا يزوردها مومن الا اوجب الله له الجنة و حرم جسده علي النار : پاره ای از تن من در خراسان مدفون خواهد گشت . مومنی به زیارت او برود خداوند بهشت را بر او واجب خواهد ساخت و بدن او را بر آتش جهنم حرام خواهد گرداند »

ج (از عایشه روایت شده که رسول خدا (ص) فرمود :

« من زار ولدي بطوس فانما حج مره قالت مره !؟ فقال : مرتين . قالت : ثلاث فقال: ثلاث مرات . فسكنت عائشه . فقال : و لو لم تسكتي لبلغت الي سبعين .

کسی که فرزندم را در طوس زیارت کند گویی يك حج به جا آورده است . عایشه پرسید : يك حج ؟! پیامبر (ص) فرمود : و حج . عایشه پرسید : دو حج ؟ رسول خدا (ص) فرمود : سه حج . عایشه ساکت شد . پیامبر (ص) فرمود : اگر سکوت نمی کردی تا هفتاد حج بر می شمردم . »

با عنایت به نکته ای که در این روایت وجود دارد شاید بتوان گفت : شخصیت امام رضا (ع) و منطقه طوس به قدری برای عایشه مشخص بوده که از پیامبر (ص) « ولدي » و یا « طوس » را نپرسیده ، بلکه تنها از ثواب و پاداش زیارت شگفت زده شده است .

2- در نگاه امام کاظم (ع)

حاکم نیشابوري به نقل از موسی بن جعفر (ع) می گوید :

« من زار قبر ولدي علي كان له عند الله سبعين حجه ... من زاره اوبات عنده ليله كان كمن زار اهل السماوات (و) اذا كان يوم القيامة وجد معنا زوار ائمتنا اهل البيت و اعلاهم درجه و اقربهم حيوة زوار ولدي علي :

هرکس آرامگاه فرزندم را زیارت کند ثواب هفتاد حج را نزد خدا خواهد داشت ... هرکس او را زیارت کند یا شب در بارگاهش بماند گویی همه آسمانیان را زیارت کرده است و چون روز قیامت شود ، زائران را با امامان ما اهل بیت خواهد یافت و زائران فرزندم علي درجه شان بالاتر است . »

3- در نگاه امام رضا (ع)

الف (جوبینی شافعي با سلسله سند خود از فضال روایت کرده که گفت

« سمعت علي بن موسي الرضا (ع) و جائه رجل فقال له : يابن رسول الله ! رايت رسول الله في المنام كان يقول لي : كيف انتم اذا دفن في ارضكم بضعتي و استحفظتم و ديعتي و غيب في ثراكم لحمي / فقال له الرضا (ع) انا المدفون في ارضكم و انا بضعة نبیکم و انا الوديعه واللحم ، من زارني و هو يعرف ما اوجب الله من حقي و طاعتي ، انا و آبائي شفعاؤه يوم القيامة و من كنا شفعاؤه نجا ، ولو عليه مثل وزر الثقلين الجن والانس از علي بن موسي الرضا (ع) شنیدم شخصی نزد وی آمد و به امام عرض کرد : ای فرزند رسول خدا ! پیامبر (ص) را در خواب دیدم که به من می فرمود : چگونه خواهید بود زمانی که پاره تن من در سرزمین شما مدفون و امانتم را محافظت کنید و گوشت بدنم در سرزمین شما پنهان شود ؟ امام رضا (ع) در پاسخ فرمود : من آن شخصی هستم که در سرزمین شما دفن خواهد شد ، من پاره تن رسول خدا هستم . امانتی که هر شخصی اگر با معرفت به حقم و اطاعت از من زیارت کند من و پدرانم شفیعان او در روز قیامت خواهیم بود و کسی که ما شفیعان او باشیم نجات خواهد یافت ، هرچند گناهان وی به اندازه گناهان جن و انس باشد .

ب) حاکم نیشابوري شافعي به سند خود می گوید : امام رضا (ع) فرمود : « من زارني علي بع داري اتيته يوم القيامة في ثلاثه مواطن حتي اخلصه من احوالها : اذا تطايرت الكتب و شمالا و عند الصراط و عند الميزان : کسی که به زیارت من بیاید من نیز روز قیامت در سه جایگاه به فریاد او خواهم رسید : زمانی که نامه های اعمال را به دست راست و چپ می دهند و هنگام عبور از پل صراط و هنگامی که اعمال را در کفه ترازو قرار می دهند . »

4- در نگاه امام جواد (ع)

حاکم نیشابوري شافعي به سند خود از امام جواد (ع) روایت کرده که می فرمود : « من زار قبر ابي غفر الله له ما تقدم من ذنبه و ما تاخر و اذا كان يوم القيامة ينصب له منبرا بجذاء منبر رسول الله حتي يفرغ الله من حساب عباده هرکس قبر پدرم را زیارت کند خداوند گناهان گذشته و آینده اش را می آمرزد و چون روز قیامت شود برای او جایگاهی در مقابل جایگاه رسول خدا قرار می دهند تا وقتی که خداوند به حساب همه بندگانیش رسیدگی کند . »

5- در نگاه امام هادی (ع)

نیز حاکم به سند خود از صقر بن دلف از امام هادی (ع) روایت نموده که فرمود : « من كانت له الي الله حاجه فل يزور قبر جدي الرضا بطوس و هو علي غسل وليصل عند راسه ركعتين و يسال الله تعالي حاجته في قنوته ، فانه يستجاب له ما لم يساله في ماثم او قطيعه رحم . و ان موضع قبره لبقعه من بقاع الجنة ، لا يزورها مومن الا اعتقه الله من النار وادخله دارالقرار : هر کس

حاجتي دارد با غسل به زیارت قبر جدم امام رضا (ع) برود و بالاي سر حضرت دو رکعت نماز بخواند و حاجتش را در قنوت نماز از خدا بخواهد که حاجت او برآورده خواهد شد البته به شرطي که حاجت او گناه یا قطع رحم نباشد . مکاني که امام رضا (ع) در آن دفن شده قطعه اي از بهشت است ، هر مومني آن حضرت را زیارت کند خداوند او را از آتش جهنم نجات مي دهد و داخل بهشت مي گرداند .

زیارت اهل سنت

امام رضا (ع) در دوران حیات پر برکت خویش فضائل و کرامات بسیاری داشته که یکی از نقاط رواج آن ورود تاریخي آن حضرت به نیشابور و تبرک جستن علمای اهل سنت آن منطقه به خاک پای مرکب امام عزیز است . این کرامات و برکات به دوران حیات آن حضرت محدود نمی شود و پس از شهادت وی نیز به تصریح علمای اهل سنت ، قبر شریفش از همان قرن سوم چهارم هجری تاکنون محل زیارت و توسل علمای اهل سنت و سایر مردم و شفا گرفتن از آن بقعه شریفه بوده و هست . این گزارشها حاکی از این مساله است که زیارت قبور اهل بیت (ع) يك سنت موكد نبوي است و خط بطلانی بر توهمات بی اساس وهابیت است .

1- قرن چهارم

1- ابوبکر بن خزیمه شافعی (311 ق.) و ابوعلی ثقفی شافعی (328 ق)

حاکم نیشابوری شافعی می گوید : « حاکم گوید از محمد بن مومل شنیدم می گفت که روزی با پیشوای اهل حدیث ابوبکر بن خزیمه و ابوعلی ثقفی و دیگر مشایخ خود به زیارت مرقد علی بن موسی الرضا (ع) به طوس رفتیم آنها بسیار به زیارت قبر علی بن موسی الرضا (ع) می رفتند . محمد بن مومل گوید : احترام و بزرگداشت و تواضع و گریه و زاری ابن خزیمه در کنار مرقد مطهر علی بن موسی (ع) همگی ما را شگفت زده کرد »

نکته جالب ادامه سخن راوی است که متأسفانه برخی گزارش نکرده اند . راوی می گوید : این همه تواضع و احترامات ویژه ابن خزیمه به قبر امام رضا (ع) در حضور بزرگان خاندان سلطان و خاندان شاذان و خاندان شنقشین و گروهی از علویان نیشابور و هرات و طوس و سرخس انجام گرفت و همه آنها شمایل و حرکات ابن خزیمه را به هنگام زیارت قبر امام رضا (ع) مشاهده و ثبت و ضبط کردند و از برخورد وی با امام و قبر شریف آن حضرت بسیار خوشحال شدند و به خاطر چنین برخوردی که از امام العلما سرزده بود از خوشحالی صدقه دادند و همگی اظهار داشتند : اگر این کار (زیارت قبور و گریه و زاری کنار قبور و تواضع و احترام به صاحب قبر) سنت نبود و فضیلت نداشت ، هیچ گاه ابن خزیمه چنین نمی کرد »

2- ابن حبان بستی شافعی (354 ق)

3- وی می گوید « علی بن موسی الرضا (ع) از بزرگان اهل بیت و از عقلا و نخبگان بنی هاشم به شمار می رود . اگر از وی روایتی نقل شود واجب است حدیثش معتبر شناخته شود ... من بارها مرقد وی را زیارت کرده ام . زمانی که در طوس بودم هر مشکلی برایم رخ می داد قبر حضرت علی بن موسی الرضا (ع) را که درود خدا بر جدش و او باد ' زیارت و برای برطرف شدن مشکلم دعا می کردم و دعایم مستجاب و مشکلم حل می شد . این کار را بارها تجربه کردم و پاسخ گرفتم . خداوند ما را بر دوستی و محبت رسول خدا (ص) و اهل بیتش بمیراند »

3- محمد بن علی بن سهل شافعی (405 ق)

وی گوید : « از ابوالحسن محمد بن علی بن سهل فقیه شنیدم : هیچ امر مهم دینی و دنیایی برای من روی نداد که به بارگاه امام رضا (ع) برای آن حاجت رفتم و نزد قبرش خدا را خواندم جز آن که آن حاجت روا شد و خداوند مرا از آن غم رهایی داد ... و این عادت من شده که به آن در تمام اموری که بدان ها دچار می شوم بروم چرا که آن نزد من آزموده شده است »

2- قرن پنجم

4- حاکم نیشابوری شافعی (405 ق)

خداوند مرا از کرامات تربتش بهترین کرامت را شناساند ، از جمله آنکه من دچار بیماری خشکی مفاصل بودم و جز با مشقت نمی توانستم حرکت کنم . بنابراین بیرون آمدم و زیارتش کردم و با دو کفش کرباسی به نوقان بازگشتم صبح که در نوقان بودم تمام آن درد رفت و تندرست به نیشابور بازگشتم .

حاکم نیشابوری شافعی افزون بر سخنان مذکور ، شاهد اعترافات بزرگان اهل سنت درباره شفا یافتن از بقعه مبارکه امام رضا (ع) بوده است و آنها را گزارش نموده که اشاره می شود :

5- زائری مصری به نام حمزه

حاکم نیشابوری شافعی به سند خود آورده است : « در مرو رود بودم که با مسافری مصری به نام حمزه ملاقات کردم و او گفت که از مصر به قصد زیارت بارگاه امام رضا (ع) به طوس آمده است و گفت : چون به این بارگاه داخل شدم نزدیک غروب آفتاب بود پس امام را زیارت کردم و نماز گزاردم و در آن روز زائری غیر از من نبود . چون نماز عشا را خواندم خادم قبر خواست که او را بیرون کند یا در را بر روی او ببندد از او خواست که در را بر رویش ببندد و او را در مسجد رها کند تا در آن نماز بگذارد چون او از سرزمینی دور آمده است و او را از آنجا بیرون نکند ، زیرا او احتیاجی به بیرون رفتن ندارد . پس خادم رهایش کرد و در را بر روی او بست . او در آن جا به تنهایی نماز می گذارد تا این که خسته شد و سرش را بر روی زانوانش می گذارد تا اندکی بیاساید چون سرش را بلند می کند در دیوار رو به روی خویش پارچه ای می بیند که بر آن این دو بیت به این مضمون نوشته شده بود : کسی که خوشحال می شود با زیارت قبری خداوند گرفتاری هایش را برطرف کند پس نزد صاحب این قبر بیاید که در آن فرزندی از فرزندان برگزیده رسول خدا در آن مدفون است . گفت : برخاستم و تا وقت سحر شروع به نماز خواندن کردم سپس

مانند بار اول نشستیم و سرم را روی زانوانم گذاشتم پس چون سرم را برداشتم چیزی روی دیوار ندیدم آن چیزی را که دیده بودم نوشته ای مرکب خشک نشده بود گویی که همین الان نوشته شده بود گفت : سپس صبح دمید و در باز شد و از آن جا بیرون آمد »

6- محمد بن قاسم شافعی

جوینی شافعی به سند خود از محمد بن قاسم نیشابوری نقل می کند : « محمد بن قاسم گوید من از کسانی بودم که زیارت قبر امام رضا (ع) را قبول نداشتم و مردم را از زیارت قبر امام رضا (ع) باز می داشتم . شبی در خواب دیدم که در مشهد حضور دارم و پیامبر (ص) در کنار قبر امام رضا (ع) مشغول نماز است ناگهان صدایی شنیدم که می گفت : هر کس دوست دارد قبری را ببیند که اگر آن را زیارت کند خداوند ناراحتی او را از بین می برد ، به زیارت این قبر (قبر امام رضا (ع)) بیاید که خداوند در این قبر سلاله و ذریه ای از پیامبر را قرار داده است ...

محمد بن قاسم گوید : وقتی از خواب بیدار شدم غرق در عرق بودم بی درنگ غلامم را صدا زدم تا مرکبم را آماده کند ، سوار مرکب شدم و رهسپار زیارت قبر امام رضا (ع) شدم و از آن پس سالی دو بار به زیارت قبر امام رضا (ع) مشرف می شوم .

1- ابونضر مؤذن نیشابوری شافعی

جوینی شافعی به نقل از ابونضر مؤذن نیشابوری می گوید : « به بیماری سختی مبتلا گشتم ، در آن بیماری زبانم بند آمد و قادر بر سخن گفتن نبودم ، به ذهنم خطور کرد به زیارت قبر امام رضا (ع) بروم و در کنار قبر شریف آن حضرت دعا کنم و او را واسطه قرار دهم و از خدا بخواهم مرا از این بیماری نجات دهد ، به قصد زیارت قبر آن حضرت از نیشابور خارج شدم و قبر آن حضرت را زیارت کردم و در سمت بالایی سر آن حضرت مشغول خواندن نماز شدم و او را شفیع قرار دادم و از خدا خواستم به احترام و منزلت و مقام آن امام مشکل زبانم را برطرف سازد ، در سجده نماز خوابم برد در خواب دیدم ناگهان ماه شکافته شد و مردی از آن خارج شد و به نزدیک من آمد . صدا زد : ابونضر ! بگو : « لا اله الا الله » من با دست اشاره کردم که قادر بر سخن گفتن نیستم و زبانم بند آمده است ، آن مرد بر سرم فریاد زد و فرمود : مگر به قدرت خدا ایمان نداری ؟ بگو « لا اله الا الله » من که تا آن هنگام لال بودم یکباره زبانم باز شد و گفتم « لا اله الا الله » . من نیز به شکرانه این نعمت الهی از مشهد پیاده بازگشتم و در طول مسیر همواره ذکر « لا اله الا الله » را بر زبان داشتم و بعد از آن زبانم بند نیامد »

2- زید فارسی

حاکم به سند خود از زید فارسی روایت کرده و می گوید : « من در مرو رود دو سال دچار نقرس بودم که نمی توانستم بایستم و نه ایستاده نماز بخوانم . پس در خواب به من نمایانند که آیا به قبر امام رضا (ع) نمی روی و پاهایت را به ضریحش نمی مالی و بر سر قبر او از خدا نمی خواهی که بیماری ات از بین برود ؟ گفت : پس چارپایی کرایه کردم و به طوس آمدم و پاهایم را به قبر مالیدم و از خداوند خواستم پس آن نقرس و درد از بین رفت و من و سال در این جا هستم تا به حال دچار نقرس نشدم »

3- حمویه علی

حاکم به سند خود از حمویه بن آورده است : « من با حمویه در بلخ بودم پس روزی که ما در بازار بلخ بودیم حمویه مردی را دید دستور داد او را بگیرند و گفت : او را به منزل ببرید بعد به هنگام برگشتن به منزل دستور داد الاغی خوب و قبراقت و سفره غذا و پنیر و دویست درهم آوردند . پس چون حاضر شد گفت : آن مرد را بیاورید او را آورده چون در مقابلش ایستاد گفت : تو یک سیلی به من زدی و امروز من آن را تلافی می کنم . یاد می آورم روزی را که با هم قبر رضا (ع) را زیارت کردیم تو از خدا خواستی و گفתי : خدایا ! خدایا ! الاغی و دویست درهم و سفره ای با پنیر و نان به من مرحمت فرما و من گفتم : خدایا ! حکومت خراسان را به من بده . پس تو به من سیلی زدی و گفתי : آن چه را نمی شود نپرس . الان خدا مرا به خواسته ام رساند و تو را به خواسته ات . سیلی حق من است بر تو . »

4- ابوحسین بن ابی بکر شافعی

حاکم به نقل از ابوحسین بن ابی بکر شافعی گوید : « از ابوالحسین بن ابوبکر فقیه شنیدم که می گفت : خداوند هر دعایی که در مرقد امام رضا (ع) کردم اجابت کرد حتی از خدا خواستم فرزندی به من عنایت کند که بعد از ناامیدی فرزندی روزی کرد »

3- قرن هشتم

1- ذهبی شافعی (748 ق)

وی با وجود برخورداری از افکار سلفی درباره زیارت زائران این بقعه شریفه می گوید : « و علی بن موسی مشهد بطوس یقصدونه بالزیاره : برای علی بن موسی (ع) بارگاهی در طوس است که مردمان به زیارت او می آیند . »

2- صفدی شافعی (764 ق)

وی نیز در گزارشی کوتاه اما گویا چنین می گوید : « ... و دفن بطوس و قبره مقصود بالزیاره ؛ ... و در طوس دفن شده قبرش زیارتگاه است »

4- قرن نهم

عطاء الله بن فضل الله شیرازی (803 ق)

وی مشهد امام رضا (ع) را مرجع همه زائران از تمام طبقات و اقشار دانسته می گوید : « علی بن موسی الرضا (ع) با مردم به لغات خودشان سخن می گفت و آن حضرت در سخن گفتن شیواترین مردم و داناترین آنها به همه زبان ها و لغات بود ... مشهد و مرقد منور وی مرجع زائران از تمام طبقات جهان است .

1- مير محمد بن سيد برهان الدين خواندشاه (ميرخواند شافعي) (903 ق)

وي در گزارشي زائران قبر امام رضا (ع) را افزون بر ايران از سرزمين هاي ديگر نيز مي داند « ذكر احوال علي بن موسي الرضا رضي الله عنهما ، مشهد مقدس و مرقد اين امام علي الاطلاق مرجع ايران و مقصد سالکان اکابر و اصاغر آفاق است . طوايف امم و طبقات بني آدم از اقصاي روم و هند از جميع مرز و بوم هر ساله مهاجرت اوطان و مفارقت خلان اختيار کرده و روي توجه به اين آستان فرخنده نشان نهاده و مراسم زيارت و طواف به جاي آورند و اين موهبت عظمي را سرمايه سعادات دنيا و عقباي مي دانند ... مناقب و مآثر و فضائل و مفاخر امام ابوالحسن الرضا (ع) زياده از آن است که محاط علم بشري گردد و در اين مقام بر سطري چند از خوارق عادات آن قدوه ارباب سعادات اقتصار مي رود »

2- فضل الله بن روزبهان خنجي اصفهاني حنفي (927 ق)

وي با عبارات والا و با احترام فراوان از مرقد مطهر امام رضا (ع) ياد مي کند و آن را « کعبه حاجات و مقاصد جميع حاجت خواهان » تا روز قيامت مي داند و مي گويد : « زيارت قبر مکرم و مرقد معظم حضرت امام ائمه الهدي ، سلطان الانس والجن ، امام علي بن موسي الرضا الکاظم (ع) بن جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علي بن زين العابدين بن الحسين الشهيد بن علي المرتضي ، صلوات الله و سلامه علي سيدنا محمد و آلہ الکرام ، سيما الايه النظام سته آبائه کلهم افضل من يشرب صوب الغمام ، ترياق اکبر محبان و موجب حيات دل و جان است مرادات همه عالم از آن درگاه با برکت حاصل و في الواقع ربع ميمونش توان گفت که از اشرف منازل است . آن مقام مبارک تمامي اوقات مقرون به تلاوت قرآن مجيد است و توان گفت که معبدي است از معابد اسلام هرگز آن مرقد عالي از طاعت نيازمندان خالي نيست و چگونه چنين نباشد و حال آن که تربت حضرت امامي است که اوست مظهر علوم نبوي و وارث صفات مصطفوي و امام بر حق و رهنماي مطلق و صاحب زمان امامت خود و وارث نبوت و حق استقامت خود .

هزار دفتر اگر در مناقبش گویند هنوز ره به کمال علي نشاید برد

و سابقا که عزم زيارت مشهد مقدس حضرت امام بود ، اين قضيه صورت نظم يافته بود و در اين مقام ادراج او مناسب است ، زيرا که ملايم زيارت آن صاحب مناقب است . وي در ادامه قصيده اي با عنوان « قصيده اي در منقبت امام ثامن (ع) ، ولي ضامن ، امام ابوالحسن علي بن موسي الرضا (ع) صلوات الله عليه و سلامه » در مدح آن حضرت نقل مي کند ... « او در جاي ديگر مي گويد : « خدايا ! درود و صلوات و سلام فرست بر امام هشتم ' آن حضرت مهتر نيکو خصال نيکوکار نيکو سيرت . آن حضرت کسي است که لشکر اوليا را سلطان و پادشاه است . صاحب جود و مروت و نيکوکاري است . در او انوار حضرت پيغمبر نزد چشم عيان درخشنده است .

بالا برنده نشانه هاي توحيد و نصب کننده پرچم هاي ايمان است . بر رونده است بر بالاترين درجات علم و عرفان . صاحب منقبت فرموده حضرت پيامبر است که فرمود : پاره اي از بدن من در خراسان مدفون خواهد شد . « وي در وصف امام رضا (ع) نيز شعري دارد و مي گويد :

سلام علي روضه للامام علي بن موسي (ع)

سلام من العاشق المنتظر سلام من الواله المستهام

بر آن پيشواي کريم الشيم بر آن مقتداي رفيع المقام

ز شهد شهادت حلاوت مذاق ز هر عدو در جهان تلخ کام

ز خلد برين مشهدش روضه اي خراسان از او گشته دارالسلام

از آن خوانمش جنت هشتمين که شد منزل پاک هشتم امام

محبان ز انگور پر زهر او فکندند مي هاي خونين به جام

مرا چهره بنمود يك شب به خواب شد از شوق او خواب بر من حرام

علي وار بر شير مردي سوار امين در رکابش کمينه غلام

3- غياث الدين بن همان الدين شافعي معروف به خواند امير (942 ق)

وي در مورد فرزندان امام کاظم (ع) مي گويد : سلام علي آل طاهي و يس سلام علي آل خير النبيين

سلام علي روضه حل فيها امام بياهي به الملك والدي

سلام بر آل طاهي و يس ، سلام بر خاندان بهترين پيامبران سلام بر باغ و بوستاني که در آن امامي آرميده است که دنيا و دين بدو افتخار مي کنند .

درود خدا بر بهترين آفريده اش ، محمد سيد و رسولان و آل پاکش به خصوص امامان معصوم و هدايت گر .

آن گاه به نقل فضائل و کرامات آن حضرت پرداخته و بعد از نقل آنها در پايان چنين مي گويد : « پوشيده نماند که کرامات و خوارق عادات امام رضا (ع) بسيار است و برکات مشهد منور و فيوضات مرقد مطهر آن جناب و تفصيل آن امور مقدور خامه شکسته زبان نبوده لاجرم در طرق اختصار سلوک نمود »

6- قرن چهاردهم

قاضي بهجت افندي شافعي (1350 ق)

وي نيز مشهد الرضا (ع) را زيارتگاه بزرگ جهان اسلام دانسته و مي گويد : « روضه معلای آن حضرت در بلده طيبه مشهد مقدس و زيارتگاه بزرگ عالم اسلام و داراي قبه مطلايي است که مثل و نظيرش در عالم يافت نمي شود ، زاد الله شرفا »

فرقه وهابیت و سلفی بر این باور است که بنای بر قبور جایز نیست و از مصادیق شرک است و آن را ساخته و پرداخته حاکمان عثمانی دانسته اند ، در حالی که گزارش های تاریخی قدمت بنای بر قبور را قبل از ظهور حاکمان عثمانی و بدعت ابن تیمیه ، در قرون اولیه نشان می دهد . یکی از این موارد بنای گنبد و بارگاه بر قبر مطهر امام رضا (ع) است که ریشه در قرون سوم و چهارم هجری دارد که در حال حاضر به صورت گنبد و بارگاه فعلی در آمده است که به این گزارش ها اشاره می شود .

1- قرن سوم و چهارم

1- مقدسی بشاری (380 ق)

وی درباره مرقد مطهر امام رضا (ع) گزارش شگفت انگیزی دارد او می گوید : « و به قبر علی الرضا بطوس قد بنی علیه حصن فیه دور وسوق و قد بنی علیه عمید الدوله فائق مسجدا ما بخراسان احسن منه ... : در طوس قبر علی بن موسی است که گرداگرد آن دیواری ساخته اند که خانه ها و بازاری دارد و عمید الدوله فائق مسجدی در آن ساخته است که در خراسان بهتر از آن نیست . »

مقدسی بشاری در قرن چهارم می زیسته و گزارش وی حاکی از این است که در قرن سوم نیز چنین بناهایی بر قبر شریف آن حضرت ساخته شده بود و این کار نه تنها بدعت نبوده بلکه حاکمان و خلفای بنی عباس آن را ترمیم و توسعه می داده اند به گونه ای که عمید الدوله " یکی از وزرای بنی عباس " مسجد بزرگی بر قبر شریف امام رضا (ع) بنا کرده بود .

2- حسین بن احمد مهلبی (380 ق)

وی نیز گزارشی شبیه گزارش مقدسی از مرقد شریف امام ارائه می دهد وی در مورد نوقان و همچنین در وصف شخصیت امام رضا (ع) می گوید : « نوقان از بزرگترین و آبادترین شهرهای خراسان است که در پشت این شهر مرقد امام علی بن موسی بن جعفر (ع) قرار دارد ... که بر روی قبر ایشان حصاری است در آن حصار مردم معتکف می شوند »

می گوید : « و لعلی بن موسی مشهد بطوس یقصدونه بالزیاره : علی بن موسی در طوس بارگاهی دارد که مردم زیارتش می کنند . »

2- محمد بن عبدالله ابن بطوطه مراکشی (779 ق)

وی نیز در قرن هشتم هجری می زیسته و در گردش های تاریخی خود زمانی که به خراسان می رسد مشهدالرضا و گنبد و بارگاه آن حضرت را چنین گزارش کرده و می گوید : « به شهر مشهدالرضا مسافرت نمودیم او علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن حسین شهید فرزند امیر المومنین علی ابن ابی طالب است که رضوان خدا بر آنان باد .

مشهدالرضا شهری بسیار بزرگی است و بر بارگاه مکرم حضرتش گنبد بزرگی بنا شده و در کنار آن مدرسه و مسجدی است که بنای تمامی آنها از زیبایی خاصی برخوردار است : دیوارها مزین به کاشی و بر روی قبر شریف چهارچوبی از تخته و روکش آن از نقره بود و بر فراز ضریح ایشان چراغدان هایی از نقره آویزان و چهارچوب در گنبد نقره و پرده در نیز از پارچه حریر زربافت بود و تمام محوطه زیارتگاه مفروش به فرش های متنوع و در کنار آن قبر هارون الرشید بود که زائرین هنگام ورود به زیارتگاه با پای خود محکم به قبر هارون زده و بر قبر شریف امام رضا (ع) سلام کرده و احترام می نهادند »

سخن پایانی

در بازخوانی این سه فصل می بینیم که :

اولا تاکید بر زیارت قبر امام رضا (ع) در کلمات پیامبر اعظم (ع) و اهل بیت (ع) نشان آن است که زیارت قبر امام رضا (ع) سنت موکدی است .

ثانیا توجه به این سنت مهم باعث شده قبر آن حضرت محترم شمرده شود و بر آن از قرن سوم و چهارم هجری بارگاه ساخته شود . از این رو ادعای وهابیون مبنی بر این که ساخت گنبد و بارگاه توسط حکومت عثمانی ها و در قرون اخیر رایج شده است ادعایی بی اساس است .

ثالثا عنایت ویژه به زیارت سیل علما و باعث شده قبر آن حضرت محترم شمرده شود و بر آن از قرن سوم و چهارم هجری بارگاه ساخته شود . از این رو ادعای وهابیون مبنی بر این که ساخت گنبد و بارگاه توسط حکومت عثمانی ها و در قرون اخیر رایج شده است ادعایی بی اساس است .

ثالثا عنایت ویژه به زیارت سیل علما و مردم را از اهل سنت برای زیارت قبر آن حضرت و توسل به ایشان و گریه و زاری و طلب حوائج و رفع مشکلات از همان قرن سوم تا حال حاضر به راه انداخته است .

با توجه به تاکید پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) بر زیارت قبر امام رضا (ع) و سیل خروشان علما و مردم به ویژه اهل سنت از تمامی فرق و مذاهب در زیارت قبر امام رضا (ع) و توسل به ایشان برای رفع گرفتاری و شفای مریض ، فتوای خونین و تکفیری ابن تیمیه ناصبی تامل برانگیز است که گفت :

کسی که به زیارت قبر پیامبر (ص) یا فرد صالحی برود و از او طلب رفع حاجت کند . اینکار سه مرحله دارد : یکی این است که از صاحب قبر این گونه طلب و درخواست کند که مریضیش را برطرف کند ، قرض را ادا کند ، از دشمنش انتقام بگیرد ... این کار شرک صریح و آشکار است و مرتکب شونده آن باید توبه کند و در غیر این صورت باید کشته شود ، همچنین اگر شخصی به قبر پیامبر (ص) یا فرد صالحی متوسل شود و او را واسطه بین خود و خدا قرار دهد ، این کارها از افعال مشرکین و نصاراست

این فتوا پرسش هایی را به همراه دارد : از جمله این که آیا می توان ابن خزیمه " ابن حبان " حاکم نیشابوری شافعی و ده ها تن از دانشمندان بنام اهل سنت را به خاطر رفتن به زیارت قبر امام رضا (ع) و توسل به آن حضرت و طلب رفع گرفتاری و شفای

مريض مشرك و مهدورالدم دانست؟!

آيا مي توان تاكيد پيامبر (ص) و اهل بيت (ع) بر زيارت رفتن قبر امام رضا (ع) و درخواست رفع حوائج از ايشان را توصيه به شرك دانست؟!

آيا اين فتوا و ساير فتاواي خونين ابن تيميه و وهابيت در تحريم زيارت و توسل و تكفير مسلمانان و تخريب عتبات عاليات و اماكن مقدسه در راستاي ايجاد تفرقه و اختلاف بين امت اسلامي كه هدف اصلي دشمنان اسلام مي باشد ، نيست ؟

البته مي توان پاسخ اين فتاواي خونين را در سخنان جهان گرد و دانشمند مشهور اهل سنت " ابن بطوطه مراكشي " جستجو كرد . وي درباره ابن تيميه ميگويد : « يتكلم في الفنون الا ان في عقله شيء »

با اين وصف پرسشي كه مطرح مي شود اين است كه چرا وهابيت حقايق تاريخي ياد شده را نادیده گرفته است با عقايد مسلم و قطعي مسلمين از جمله بناي بر قبور ، زيارت آنها توسل به صاحبان قبور به ويژه قبرهاي اهل بيت (ع) پيامبر اكرم (ص) و صالحان و گريه و زاري نزد آنها و طلب حوائج و رفع مشكلات مخالفت مي كند و زمينه تفرقه بين مسلمين را فراهم مي نمايد ؟